

# ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПИТАННЯ

УДК 658.16

*Майборода О.*

**В.**

Досліджено та узагальнено існуючі погляди вчених на змістовність понять "оптимізація" і "фінансовий потік промислового підприємства". Запропоновано й обґрунтовано авторське бачення поняття "оптимізація фінансового потоку промислового підприємства" на основі симбіозу зазначених понять. Підкреслено, що в основі оптимізації знаходиться саме процес як певна послідовність дій. Зазначено необхідність узагальнення й уточнення критеріїв оптимізації, які повинні застосовуватись на етапі оцінки отриманих результатів.

*Ключові слова:* оптимізація, фінансовий потік, оптимальність, промислове підприємство, критерій оптимальності.

---

## ОПТИМИЗАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ ПОТОКОВ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВОПРОСА

УДК 658.16

*Майборода О.*

**В.**

Исследованы и обобщены существующие взгляды ученых на содержательность понятий "оптимизация" и "финансовый поток промышленного предприятия". Предложено и обосновано авторское видение понятия "оптимизация финансового потока промышленного предприятия" на основе симбиоза указанных понятий. Подчеркнуто, что в основе оптимизации находится именно процесс как определенная последовательность действий. Отмечена необходимость обобщения и уточнения критериев оптимизации, которые должны применяться на этапе оценки полученных результатов.

*Ключевые слова:* оптимизация, финансовый поток, оптимальность, промышленное предприятие, критерий оптимальности.

## OPTIMIZATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISE FINANCIAL FLOWS: THEORETICAL ASPECTS OF THE QUESTION

UDC 658.16

*Mayboroda O.*

**V.**

The existing views of scientists on the content of the concept of "optimization", modern conceptions concerning the nature of the concept of "financial flow of the industrial enterprise" have been studied, and reasonable vision of author's concept of "financial flow optimization of the industrial enterprise" based on the symbiosis of these concepts was offered.

*Key words:* optimization, cash flow, optimization, industrial enterprise, the criterion of optimality.

У сучасних післякризових умовах особливого значення набувають питання, пов'язані із забезпеченням ефективного розвитку промислових підприємств, які в сукупності складають економічний потенціал нашої держави. Зазначене твердження до того ж базується на тому, що на сьогодні дуже гостро, як ніколи раніше, перед промисловими підприємствами постала дилема – як при мінімальних фінансових ресурсах забезпечити сталість діяльності. Вирішити окреслену проблему здатні результативні заходи щодо оптимізації фінансових потоків промислового підприємства. Водночас практичні аспекти щодо забезпечення такої оптимізації повинні будуватись на досконалому теоретичному підґрунті, що сприятиме усуненню плутанини та непорозумінь і забезпечить ефективність запроваджених заходів.

Усе це зумовило вибір теми даного дослідження та підтверджує його актуальність.

Аналіз літературних джерел з окресленої вище проблематики показав, що на сьогодні питаннями оптимізації фінансових потоків підприємства цікавиться велика кількість науковців, серед яких Азаренкова Г. М. [1; 2], Бердар М. М. [3], Бондаренко О. С. [4], Боу-Торган Д. П. [5], Великий Ю. М. [6], Єрмошкіна О. В. [7], Ковда Н. І. [8], Концева В. В. [9], Клебанова Т. С. [10], Сагінтаєва С. С. [11], Хавтур О. В. [12] та ін.

Але, незважаючи на те, що праці перелічених вчених є достатньо ґрунтовними та безперечно важливими з погляду розвитку теоретичного підґрунтя оптимізації фінансових потоків, все ж таки вони присвячені лише окремим аспектам даного питання, висвітлюючи його економічний зміст лише частково в конкретному аспекті. Саме тому метою даного дослідження є комплексне узагальнення теоретичних аспектів оптимізації фінансових потоків промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети в межах даного дослідження зроблено спробу вирішити такі завдання:

узагальнити існуючі погляди вчених на змістовність поняття "оптимізація";

дослідити сучасні погляди вчених на сутність поняття "фінансовий потік промислового підприємства";

запропонувати й обґрунтувати авторське бачення поняття "оптимізація фінансового потоку промислового підприємства" на основі симбіозу зазначених понять.

Перш за все, слід зауважити, що існує велика кількість визначень поняття "оптимізація" (табл. 1).

Таблиця 1

#### Погляди на визначення поняття оптимізації

Джерело	Визначення
Бердар М. М. [3]	досягнення максимального рівня прибутковості при мінімізації вхідних фінансових потоків, забезпечення фінансово-господарської діяльності необхідними фінансовими потоками в достатньому обсязі і в будь-який час
Великий економічний словник [3]	це знаходження найкращого варіанта з множини можливих щодо приведення системи в найліпший стан
Васюренко О. В., Азаренкова Г. М. [2]	встановлення необхідної пропорційності у використанні фінансових ресурсів на цілі виробничого та соціального розвитку підприємства
Олійник О. О. [14]	одна з найважливіших функцій управління, яка спрямована на підвищення ефективності грошових потоків у майбутньому періоді

Як видно з табл. 1, вчені розглядають зміст оптимізації по-різному. Так, існує погляд, згідно з яким оптимізація – це досягнення максимального рівня прибутковості при мінімізації вхідних фінансових потоків. Дійсно такий погляд дуже ґрунтовно визначає кінцеву мету будь-яких оптимізаційних заходів з управління фінансовими потоками, але уникає безпосереднього змісту оптимізації, тобто не визначає ґрунтовну її суть.

Якщо розглядати оптимізацію як знаходження найкращого варіанта з множини можливих щодо приведення системи в найліпший стан, то таке визначення є занадто узагальненим через те, що воно містить певну кількість неконкретизованих характеристик, таких, як: найкращий варіант, найліпший стан. До того ж не зрозуміло, чому саме такі дії повинні бути спрямовані саме на систему, а не, наприклад, на її окремий елемент, що потребує оптимізації в певний період часу.

Погляд науковців, згідно з яким оптимізація – це встановлення необхідної пропорційності у використанні фінансових ресурсів на цілі виробничого та соціального розвитку підприємства, також заслуговує на увагу і є достатньо цікавим з погляду окреслення кінцевої мети оптимізації.

У свою чергу, визначення оптимізації як однієї з функцій управління є також дуже доцільним, але більшою мірою розкриває саме сутність управління через його функції, аніж характеризує оптимізацію та її змістовне наповнення.

Отже, підводячи підсумок під зазначеними в табл. 1 визначеннями оптимізації, потрібно звернути увагу на те, що вони з різних боків визначають сутність оптимізації, але, на думку автора, в основі оптимізації повинен знаходитись певний процес, спрямований на досягнення бажаного стану. У той же час будь-який процес передбачає послідовність певних етапів.

Отже, якщо безпосередньо розглядати оптимізацію як процес, то до ключових його етапів (окремих складових

оптимізації) варто віднести: збір інформації, обробку інформації, аналіз отриманої інформації, обґрунтування та вибір найкращого варіанта, оцінку отриманих результатів вибору, корегування обраного варіанта з множини можливих щодо приведення системи в найліпший стан [3].

Із зазначеного видно, що вагоме значення у такому процесі займає аналіз отриманої інформації, який є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, а й може виступати індикатором задоволеності отриманого за результатами впровадження оптимізаційних заходів стану об'єкта оптимізації.

Проте не менш важливу роль щодо здійснення оптимізації відіграє й оцінка отриманих результатів вибору, яку можна розглядати також в якості кінцевого індикатора, який здатен надати інформацію про те, досягнута чи ні мета оптимізації.

З урахуванням зазначеного можна навести таку послідовність етапів оптимізації (рис. 1).

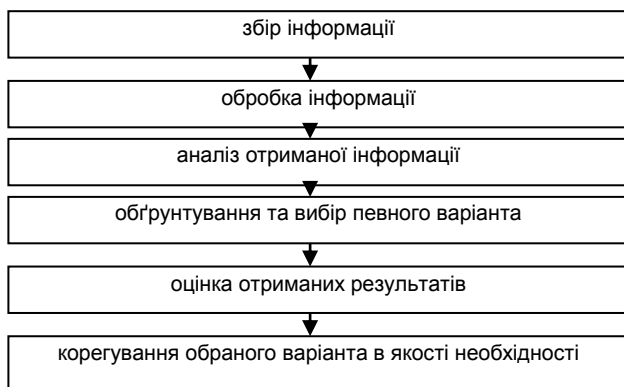


Рис. 1. Послідовність етапів оптимізації  
(узагальнено автором)

З огляду на мету даного дослідження необхідно узагальнити погляди щодо сутності фінансових потоків промислового підприємства. До речі, доцільно зауважити, що таке поняття є менш дискусійним за поняття оптимізації та, перш за все, розглядається як складова категорійного апарату фінансів.

Це пов'язано з тим, що поняття "фінансові потоки" узагальнює рух фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який досліджується (будь це конкретне підприємство чи навіть держава), або рух фінансових ресурсів такого суб'єкта господарювання відповідно до окремих різновидів його діяльності.

Сучасні визначення поняття "фінансові потоки" наведені в табл. 2.

Таблиця 2

#### Сучасні визначення поняття "фінансові потоки"

Джерело	Визначення
Азаренкова Г. М. [1]	фінансові потоки – це цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм та видів) фінансових ресурсів певного суб'єкта господарювання, що здійснюється спільно з відповідними його грошовими потоками (еквівалентні фінансові потоки) або без них (безеквівалентні фінансові потоки), але обов'язково з урахуванням фактора часу, та відбиває ліквідність зазначених фінансових ресурсів
Єрмошкіна О. В. [7]	фінансові потоки розглядаються як динамічна сукупність розподілених у часі та просторі фінансових ресурсів, які в процесі функціонування підприємства формуються, розподіляються та використовуються, тобто цілеспрямовано рухаються, за окремими центрами управління потоками
О. Хавтур [12]	розглядає фінансові потоки винятково через призму фінансових відносин, які обумовлені рухом фінансових ресурсів, що і формують своєрідні фінансові потоки

Тож з табл. 2 бачимо, що підкреслюється саме наявність руху фінансових ресурсів. Аналогічні визначення також можна знайти у дослідженнях Бердара М. М. [3] та Ковди Н. І. [8]. Різниця у визначеннях полягає лише у розгляді фінансових ресурсів на мікро- та макрорівнях, або більш чіткому розкритті таких ресурсів.

З урахуванням наведених вище міркувань можна надати авторське бачення сутнісного розуміння оптимізації фінансових потоків промислових підприємств (рис. 2).

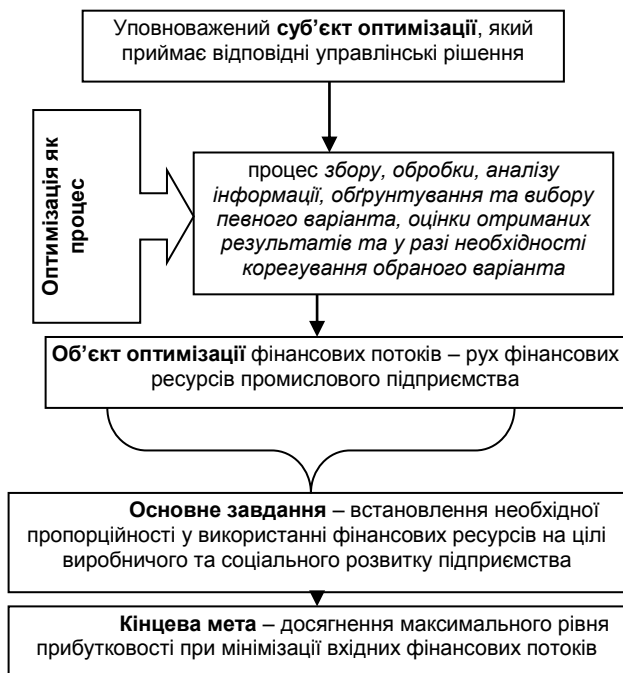


Рис. 2. Сутнісне розуміння оптимізації фінансових потоків промислового підприємства (авторське бачення)

Таким чином, на думку автора, оптимізація фінансових потоків промислового підприємства – це процес послідовного впливу на рух фінансових ресурсів з метою досягнення максимального рівня прибутковості при мінімізації вхідних фінансових потоків шляхом встановлення необхідної пропорційності у використанні фінансових ресурсів.

Отже, наукова новизна даного дослідження полягає в уточненні й обґрунтуванні визначення "оптимізація фінансових потоків промислового підприємства", яке на відміну від існуючих враховує і мету, і основне завдання оптимізаційних заходів, а також підкреслює, що в основі оптимізації знаходиться саме процес як певна послідовність дій.

При цьому в якості напрямку подальших досліджень слід зазначити необхідність узагальнення та уточнення критеріїв оптимізації, які повинні застосовуватись на етапі оцінки отриманих результатів.

**Література:** 1. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2006. – 328 с. 2. Васиуренко О. В. Фінансове управління потребує точного визначення окремих питань / Васиуренко О. В., Азаренкова Г. М. // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 28–33. 3. Бердар М. М. Системний підхід до визначення основних елементів управління фінансовими потоками підприємства [Електронний ресурс] / Бердар М. М. – Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/tpe/2009\\_20/Zb20\\_20.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/tpe/2009_20/Zb20_20.pdf) 4. Бондаренко О. С. Сутність та значення фінансових потоків у логістичних системах промислових підприємств / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 7. – С. 43–46. 5. Боу-Торган Д. П. Оптимізація грошових потоків підприємства / Д. П. Боу-Торган // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації. – Одеса, 2008. – С. 62–64. 6. Великий Ю. М. Управління фінансовими потоками підприємства : монографія / Ю. М. Великий, О. В. Майборода, І. П. Косарева. – Х. : ТОВ "Компанія СМІТ", 2010. – 274 с. 7. Єрмошкіна О. В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи / О. В. Єрмошкіна. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2009. – 479 с. 8. Ковда Н. І. Фінансові потоки підприємства / Н. І. Ковда // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2008. – Вип. 34. – С. 236–240. 9. Концева В. В. Фінансові потоки в логістичних системах / В. В. Концева // Вісник Національного трансп. ун-т. – 2009. – № 19. – Ч. 1. – С. 361–364. 10. Моделирование финансовых потоков предприятия в условиях неопределенности / Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова, Н. Богониколос и др. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. – 312 с. 11. Сагинтаева С. С. Сбалансированность товарных и финансовых потоков как фактор экономической устойчивости / С. С. Сагинтаева // Известия Уральского государственного экономического университета. – 2010. – Т. 27. – № 1. – С. 88–93. 12. Хавтур О. В. Теоретична концептуалізація фінансових потоків страхових компаній в Україні / Хавтур О. В. // Наукові записки. – Острого : Острозька Академія, 2003. – Вип. 5. – С. 234–249. 13. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 864 с. 14. Олійник О. О. Управління процесом оптимізації грошових потоків агропромислових підприємств / Олійник О. О. // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2010. – № 3(11). – С. 59–63.

**References:** 1. Azarenkova G. M. Finansovoti potoky v sistemі ekonomichnykh vidnosyn / G. M. Azarenkova. – Kh. : VD "INZHEK", 2006. – 328 p. 2. Vasiurenko O. V. Finansove upravlinnia potrebuie tochnoho vyznachennia okremykh pytan / Vasiurenko O. V., Azarenkova G. M. // Finansy Ukrainy. – 2007. – No. 1. – Pp. 28–33. 3. Berdar M. M. Systemnyi pidxid do vyznachennia osnovnykh elementiv upravlinnja finansovymy potokamy pidpryiemstva [Electronic resource] / Berdar M. M. – Access mode : [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/tpe/2009\\_20/Zb20\\_20.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/tpe/2009_20/Zb20_20.pdf). 4. Bondarenko O. S. Sutnist ta znachennia finansovykh potokiv u logistychnykh systemakh promyslovykh pidpryiemstv / O. S. Bondarenko // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2011. – No. 7. – Pp. 43–46. 5. Bou-Torgan D. P. Optimizatsia groshovykh potokiv pidpryiemstva / D. P. Bou-Torgan // Stratehiia regionalnoho rozvytku: formuvannia ta mekhanizmy realizatsii. – Odesa, 2008. – Pp. 62–64. 6. Velykyi Yu. M. Upravlinnia finansovymy potokamy pidpryiemstva : monografiia / Yu. M. Velykyi, O. V. Maiboroda, I. P. Kosarieva. – Kh. :

TOV "Kompania SMIT", 2010. – 274 p. 7. Yermoshkina O. V. Upravlinnia finansovymy potokamy promyslovykh pidpriemstv: teoriia, praktyka, perspektyvy / O. V. Yermoshkina. – Dnipropetrovsk : Natsionalni hirnychi universytet, 2009. – 479 p. 8. Kovda N. I. Finansovi potoky pidpriemstva / N. I. Kovda // Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. – 2008. – Vyp. 34. – Pp. 236–240. 9. Kontseva V. V. Finansovi potoky v lohistychnykh systemakh / V. V. Kontseva // Visnyk Natsionalnoho transp. un-t. – 2009. – No. 19. – Ch.1. – Pp. 361–364. 10. Modelirovanie finansovykh potokov predpriatiya v usloviyakh neopredelenosti / T. S. Klebanova, L. S. Gurianova, N. Bogonikolos i dr. – Kh. : ID "INZHEK", 2006. – 312 p. 11. Sagintaeva S. S. Sbalansirovannost tovarnykh i finansovykh potokov kak faktor ekonomicheskoy ustoichivosti / S. S. Sagintaeva // Izvestiya Uralskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta. – 2010. – Vol. 27. – No. 1 – Pp. 88–93. 12. Xavtur O. V. Teoretychna kontseptualizatsiia finansovykh potokiv strakhovykh kompanii v Ukraini // Naukovi zapysky. – Ostrog : Ostrozka Akademiia, 2003. – Vyp. 5. – Pp. 234–249. 13. Bolshoi ekonomicheskii slovar / pod red. A. N. Azriliyana. – 2-e izd., dop. i pererab. – M. : Institut novoy ekonomiki, 1997. – 864 p. 14. Oliinyk O. O. Upravlinnja procesom optymizatsii groshovykh potokiv agropromyslovykh pidpriemstv / Oliinyk O. // Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu, 2010. – No. 3(11). – Pp. 59–63.

#### **Информация про автора**

**Майборода Олег Владимирович** – канд. екон. наук, доцент, декан факультету фінансів Харківського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі (м. Харків, пров. Плетнівський, 5, e-mail: mayboroda2007@rambler.ru).

#### **Информация об авторе**

**Майборода Олег Владимирович** – канд. екон. наук, доцент, декан факультета финансов Харьковского института финансов Украинского государственного университета финансов и международной торговли (г. Харьков, пер. Плетневский, 5, e-mail: mayboroda2007@rambler.ru).

#### **Information about the author**

**Mayboroda Oleh Volodymyrovych** – Ph.D., Associate Professor, Dean of the Faculty of Finance of Kharkiv Institute at Finance of Ukrainian State University of Finance and International Trade (Pletnivskiy Lane, 5, Kharkiv, e-mail: mayboroda2007@rambler.ru).